

Előfizetési árak:
 helyben, vagy postán külföldre:
 Égész évre . . . 10 frt — kr.
 Félévre . . . 5 — „
 Negyedévre . . . 2 — „ 50.
 Egy órára . . . 1 — „
 Egyes szám 4 kr.

A lap szellemi részét illető minden köz-
 emény a szerkesztőségbe (Főter 1828. sz.)
 bérmentve küldendő.

Előfizetési helyben:
 Felelős: K. Lajos könyvkereskedésében
 és a kiadóhivatalban. (Főter 1828. sz.)
 alatti.)

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

MEGJELEN NAPONKINT PENTEK ÉS VASARNAP KIVÉTELELVÉL

Hirdetési díj:
 Négy hasábos postai sorost 5 kr. Nagyobb
 terjedelmű a többzori hirdetések alk-
 szorított ártáras áron vételnek fel. Bélye-
 gj minden külön bejelölést 30 kr.
 Hirdetést vagy reklámot magában foglaló
 újsónapló sora 30 kr.
 Nyitási közlemények minden postai sor
 30 krajczár.
 Hirdetéseket felvételek a szerkesztőség-
 ben és kiadóhivatalban. Főter 1828. sz.
 alatti.)
 Kéziratok nem adóznak vissza.

Az új kormány premiérje.

A »Bajazzó«-k társulata a Sándor-
 utczi szinkörben megtartotta bemutató
 előadását. S mint minden új darabnál
 szokás — akármilyen rossz is — há-
 romszor egymásután adták.

Bánffy Dezső nem jól tudta szere-
 pét és folyton belenezett ákom-bákom-
 jaiba, a többi tagok csak statiszták vol-
 tak, néma szereplők. A klakk gyengén
 működött, mert éljenzés alig volt hall-
 ható. A szerzőt nem hitták, pedig mégis
 megjelent. Egyszóval a premiere megbu-
 kott. A kritikusok: Justh Gyula, Appo-
 nyi Albert gróf, Eötvös Károly és Po-
 lónyi Géza kegyetlenül levágták, ugyany-
 nyira, hogy a többi tagok szereplésére
 senki se kíváncsi már.

De elég a komédiából, beszéljünk
 nyiltan és komolyan.

Bánffy Dezső báró miniszterelnök
 már első fellépésével megmutatta, hogy
 képtelen betölteni ezt az első állást. Se
 szónoki, se debacháló, se államférfiúi ké-
 pessége nincs, s oly magához hasonló
 emberekkel töltötte meg a kabinetet,
 minő még soha nem volt.

Programja elég száraz, s a meny-
 nyit belőle megérteni lehetett, semmi
 újat nem mondott. Két mumust állított
 elének, melytől azonban nem ijedünk
 meg. Az egyik a 67-es alap meg-
 védése, a másik a közigaz-
 gatás államosítása.

Az 1867. XII. t. cz. szerinte oly jó,
 hogy azon változtatni nem kell, sőt azt
 meg kell védeni. Hogy jónak nem jó,
 azt a 28 éves tapasztalat eklatánsul be-
 bizonyította, mert ez idő alatt egy lé-
 pést se haladtunk, mely a nemzet te-
 lektélyét akár külsőleg, vagy belsőleg
 emelte volna.

A védelem ugyan ki ellen szól? A
 függetlenségi párt ellen? Igen, fáj nekik
 az, hogy ma száz képviselő sürgeti a

67-es alap megváltoztatását és állami füg-
 getlenségünk kivívását; fáj nekik az,
 hogy a függetlenségi, önállóság eszméje
 már mindenütt tért hódított és alig van
 kerület, melyben a függetlenség lobogót
 ma már kitűzni ne lehetne; fáj nekik
 az, hogy a nép átlátott a szítán és a
 67-es alapot, az áldatlan közösüget,
 nem tartja hazánkra nézve egyedül üd-
 vözítőnek. A függetlenségi párt ezután
 is követelni fogja a közügyes alap meg-
 változtatását, ezután is küzdeni fog ál-
 lami függetlenségünkért, s ezután is el-
 lenőrizni fogja a kormány osztrák poli-
 tikáját.

A 67-es alapot ne velünk szemben,
 függetlenséggel védelmezzék meg, ha-
 nem Béccsel szemben, mert ha Bécs-
 ben fogják követelni a XII. t. cz.
 megváltoztatását, akkor nem
 független Magyarország támad
 fel nyomán, hanem a meztelen,
 sötét reakció, a rideg, borzal-
 mas abszolutizmus.

Bánffy politikája e téren tehát való-
 ságos falsum. Ami a közigazgatás álla-
 mosítását illeti, ismét harckészen talál-
 ja pártunkat, mely minden törvényes
 eszközökkel meg fogja akadályozni, hogy
 a nemzet szellemét megölg javaslat soha-
 lépjen törvényerőre.

Láthatjuk tehát, hogy Bánffy-kor-
 mánya nem sok jót hoz hazánkra. Nem
 látunk benne elég garanciát arra nézve,
 hogy a magyar állameszmét biztosítsa
 és fentartsa, nem tartjuk elég erősnek,
 hogy a törvényellenes és államveszélyes
 nemzetiségi igazgatásokat és tendenciákat
 leküzdje és elfojtsa. Hisz már is paktált a szá-
 szokkal, kiméltelenen bánt az oláhokkal.

Az egykori rettegett pasa, a hirhedt
 szászverő főispán megjuhászodott és
 csak hogy biztosítsa magának az uralmat
 és a többséget: elfogadta azokat a föl-
 tételeket, melyeket az ultra szászok neki
 diktáltak.

Bánffy ezzel szemben azzal véde-
 kezik, hogy csak az egyház és iskola
 autonómiáját hagyta meg, mint az 1890.
 szász néppárt sarkalatos követelményeit.
 Hát ez nem elég? A leghatalma-
 sabb fegyver ez a nemzetiségek kezé-
 ben, s ha az iskolában terjeszthetik
 nyelvüket és tévtanukat, ha a szöszék-
 ről capsulában bár, megtámadhatják ál-
 lami integritásunkat, akkor vajjon nem
 értek-e célzt?

E z a k o r m á n y P a n a m á j a .
 Még alig melegegett meg Bánffy a
 nem neki való bársony székben, már is
 dicstelen politikával igyekszik ideig-óráig
 tartó uralmát meghosszabbítani. A szá-
 szok — számszerint 13-an — tehát
 megmaradnak a kormánypartban, de
 mily áldozatok árán. A nemzet érdeke
 semmi, az egyének, frakciók érdeke
 minden; az állam érdeke Hekuba, ha-
 nem a nemzetiségek dédelgetése élet-
 földadat.

Ime most mondja valaki: hogy ne
 ellenezzük a közösüges alapon álló kor-
 mányok politikáját, ne képezzünk frontot
 épp azon alap ellen, mely szűlötté min-
 den ilyen nemzetellenes irányzatnak és
 politikának.

A szász paktumra, melyet a mi-
 niszterelnök tisztáznai akart, de nem birt,
 egyetlen válasznak: a leghatározottabban,
 szigorúan ragaszkodva elveinkhez, küz-
 deni fogunk a közügyes kormány ellen
 és minden tisztességes és törvényes mó-
 dot megragadunk, hogy a nemzetellenes
 politikát üző Bánffy-kormányt megbuk-
 tassuk és elkeressük arról a helyről,
 hova nem a nemzet akarata
 és a képviselőház bizalma
 ültette.

Még eljövend az az idő, mikor a
 bukottak testén át örömiadással fog-
 eget kérni egy eszme: **M a g y a r o r -**
s z á g f ü g g e t l e n s é g e k

Karcsfalvi.

Kiss Albert beszéde,

a képviselőház jan. 24-iki ülésén.
 A képviselőház csütörtöki ülésén, a val-
 lás- és közoktatásügyi tárca költségvetésének
 tárgyalásánál, Kiss Albert, mint a függ. és
 48-as párt szónoke, a következő beszédet mondta:
 T. ház! Mikor a függetlenségi és 48-as
 párt nevében és megbízásából a jelen alkalom-
 mal felszólalok, (Halljuk! Halljuk!) azon ne-
 bíz feladat jutott osztályrészemül, hogy a val-
 lás és közoktatásügyi miniszter urnak éppen
 most bevégzett programbeszédére azonnal
 megtegyem észrevételeimet. (Halljuk! Halljuk
 a szélsőbaloldalon.) Mikor a t. miniszter ur-
 nak most elhangzott beszédére részletesen vá-
 laszolni óhajok, előre jelzem, hogy követni
 igyekszem felhívását s a hangzatos szöveget
 kerülve, tárgyilagosan óhajok szólani; de en-
 gedjen meg, ha beszédem folyamán azon sor-
 rendet, a melyet ő követett, én nem követ-
 hetem.

Elsőben is a t. miniszter ur beszéde az
 egyházpolitikai kérdésekkel, a kath. autonómia,
 congrua rendezésével foglalkozott. Ezen tár-
 gyakhoz a jelen alkalommal bővebben nem
 szölok, arról nyilatkozni azért tartom felesle-
 gesnek ez alkalommal, mert azon párt, mely-
 nek megbízásából szölok, ezen kérdéssel most
 nem foglalkozott; nem foglalkozhatott, mint-
 hogy a mélyen t. miniszter urnak ide vonat-
 kozó programját az óráig nem ismertük. A
 mi pedig az én egyéni nezetemet illeti, az
 eléggé ismert e házban. Saját nezetemhez ra-
 gaszkodom, (Halljuk!) a szerint és következe-
 ten fogok állást foglalni a jövőben is. Ha pe-
 dig azon kath. autonómia, a melyre itt hivat-
 kozás történt, a közel jövőben valószínű fog,
 mint már e házban többször kijelentettem, úgy
 kötelességemnek tartom most is kijelenteni,
 hogy én részemről örömmel fogom üdvözölni
 azt. (Énnek helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Es ezen kijelentéssel átterek a mélyen t.
 miniszter urnak közoktatásügyi programjára.
 (Halljuk!) — T. ház! Az ezen közoktatási
 programot most egy hallás után vizsgáljuk,
 nehez a helyzet, a melybe jutunk. Más alka-
 lommal a közokt. bizottságnak minden tagja a
 vallás és közoktatási miniszterium költség-
 vetésének minden tételével, a miniszteri jelen-
 tésben felsorolt minden adattal behatóan fog-
 lalkozhatott, mert a közokt. bizottság nyiltan,
 őszintén és egész buzgósággal tárgyalta azt
 (Ugy van! a szélsőbaloldalon), a miniszter nem
 rejtette el e bizottság elől a jövőt, megbeszélte

A „DEBRECZEN” TÁRCAJA.

A harmadik.

— Elbeszélés. —
 Írta: **Sienkiewicz Henrik.**
 Fordította: **Iffy Mórós Pál.**
 (Folytatás.)

De Szviatecki felemeli a kezét és
 mondja:

— Ez a cizike azt hiszi, hogy mi az
 eljegyzéséhez gratulálunk.
 — Hát mi máshoz?
 — Mit? hát még nem tudsz semmit?
 kérdik tőbben is.

— Én? Semmit! Tudja a kakuk, hogy
 mit akartok?
 — Adjátok oda neki a »Papírsárkányt!«
 A »Papírsárkány« reggeli számát! kial-
 tozzá Poterkievicz.

Átnyujtják a »Papírsárkány« egy számát
 és összevissza kiabálnak:
 — A sürgönyöket olvasd!
 Nézem a sürgönyöket és a következőket
 olvasom:

»A »Papírsárkány« ered ti távirata: A
 Magórszki képe »A zsidók a babyloni vizek-
 nel« megnyerte a »Szalon« ez évi nagy arany
 emlékermet. A kritikának nincsen elég szava
 a genialis mester dicséretére. Wolff Albert a
 képet valóságos megnyilatkozásnak nevezi. —
 Hirsch báró tizenöt ezer frankot kínál érte.»

— Elájulok! mentsetek meg! Megáll az
 eszem, nem tudok szólni! Tudtam ugyan jól,
 hogy a képem sikerült, de mégis ilyen ered-
 ményt nem is ámodtam.

A »Papírsárkány« száma kiesik a ke-
 zemből.

De felemelik és olvassák az utolsó hírek
 közt a sürgöny bővebb magyarázatát:

1. Közlemény. A mestertől értesültünk,
 hogy képet a mi szép városunkban is kiszán-
 dékozik állítani.

2. Közlemény. A mester a helybeli mű-

vész-egylet alelnökének azon megkeresésére,
 hogy vajjon kiszándékozik-e állítani gyönyörű
 művét Varsóban is, azt felelte: »Inkább sze-
 retném, hogy művem Párisban ne kell volna
 el, mint hogy Varsóban ki ne állítsam!« Re-
 méljük, hogy a mester ezen szavait utódaink
 rég a mester sírkövére is (a mit isten minél
 későbben adjon) olvasni fogják.

3. Közlemény. Mesterünk anyja a Páris-
 ból érkezett igaztó sürgönyök következtében
 veszélyesen megbetegedett.

4. Közlemény. Ezen szám zártakor ér-
 tesültünk, hogy mesterünk anyjának állapota
 javult.

5. Közlemény. Mesterünk Európa minden
 nagy városából meghívásokat kapott képe ki-
 állítására.

Ezen sürgöny hazugságok hallása alatt
 lassanként magamhoz tértem. Osztrzyński, a
 »Papírsárkány« szerkesztője, és Kazia ex-
 kérdője, úgy látszik megbolondult, mert másként
 honnét irt volna össze annyit mindent? Ter-
 mészetes, hogy ugyan a képet legelőbb Var-
 sóban fogom kiállítani, de ad 1. még a felől
 nem beszéltem senkivel, de ad 2. a művész-
 egylet alelnöke sem kért tőlem semmit és én
 sem ígertem neki semmit, ad 3. anyám már
 kilencz évvel ezelőt meghalt és végül képem
 kiállítása végett még sehonnán sem kaptam
 ajánlatokat.

De e pillanatban megrázkódtat a gon-
 dolat: mit, hátha a sürgöny is csak olyan
 igaz, mint a többi öt közlemény! — Hátha
 Osztrzyński, a kit Kazia egy feléve kiköszö-
 zött, bár a szükek is mellette voltak, csak en-
 gem akart elbolondítani? Akkor »a fejevel,
 vagy valami hasonlóval fog fizetni«, a mint az
 valamelyik opera szövegében is mondódik!
 A cimborák igyekeznek megnyugtanni, hogyha
 Osztrzyński a közleményeket gyártotta is, de
 a sürgöny mindenesetre valódi.

Ep ekkor jön Koszovicz az »Aquatör-
 reggeli« számával. A sürgöny bent van az
 »Aquatör«-ban is. Felélegzem.

Újbl kezdődnek a szerencsekívánatok.

Az öreg Szludeczki, egy alattomos fickó,
 a mellett édes, mint a méz, megszorítja a
 kezemet és mondja:

— Istenemre! — Én mindig hittem a
 genialitásában és mindig is védelmeztem ked-
 ves kollega (jól tudom, hogy mindig számár-
 nak nevezet) vagy talán ellenére is van drága
 kollega, ha egy ilyen fa-presto, mint én is,
 kollegának nevezem; ha ez az eset, akkor bo-
 csáson meg igen tisztelt kollega, mert Iste-
 nemre, csupán megszokásból történik!

Belsőleg a pokolba küldöm, de mielőtt
 válaszolhatnék, Karminszki félrehúz, és úgy
 sugja nekem halkán, de hogy azért a többiek
 is hallhatják:

— Kedves kollega, ha pénzre van szük-
 sége, csak s zöljön nekem és én. . .

A készséges Karminszki már ösmerjük.
 Gyakran mondja egyikünk vagy másikunknak:
 »Kollega, ha zavarban van, akkor csak for-
 duljon hozzám, és én. . . A viszonylatásra!
 És a mellett gazdag Megigérem neki, ha se-
 hol sem kapok pénzt, akkor hozzá for-
 dulok.

Jönnek más barátok, is, hívek, mint
 az arany, öleléseikkel majd agyon fojtanak.
 Végre közeledik Szviatecki is, látom, hogy el-
 van érzékenyülve, de rejteti — és élesen
 mondja:

— Bár látom, hogy elzsidósodtál, mégis
 gratulálók!
 — Bár látom, hogy el vagy butulva,
 mégis köszönöm neked! válaszolom, és erősen
 ölelek.

Poterkievicz mellékesen megjegyzi, hogy
 a torka ki van száradva. Nekem ugyan nincs
 egy garason sem, de Szviateckinek még van
 két rubelje s a többieknek is csak kerül va-
 lamieske pénz. Valami barápnivalót és pun-
 cset hozzatunk. Isznak az egész-égre, fel-
 dobnak ismét a levegőbe, és miután megtud-
 ják, hogy a Szuszlovszki affaire ismét el van
 simítva, isznak a Kaziam egészségére is. A mi-
 kor Szviat-czki hozzám lépve mondja:

— Azt hiszed, te bögre, hogy a sürgönyt

nem olvasták, mielőtt a kisasszony hozzád irt?
 Mintha jól febbe ütöttek volna!

Mig az egem egyik oldalán a legfénye-
 sebben ragyog, addig ő meg a másik oldalon
 igyekszik a lepokoibb módon behomályosi-
 tani. A szükek ugyan mindenre képesek, de
 Kazia nem lehet ilyen számító! . . .

Ambár nagyon lehet, hogy kora reggel
 olvasta a sürgönyt a »szászkerben« és úgy
 hívott aztán magához.

Az első pillanatban Szuszlovszkihoz aka-
 rok rohanni, hogy a dolgot tisztázzam.

De a társaságot nem hagyhatom itt.
 Most meg Osztrzyński is elkerkezik ele-
 gánsan, hidegen, önértzetesen, keztüsen, mint
 rendesen. A szellemtől csak úgy szikrázik,
 mint valami tüzeskeve: Óvatos, tapasztalt
 fickó!

A küszöbről már leereszkedőleg int sé-
 tapálczájával:

— Gratulálok mester, gratulálok én is!
 Ezen »en«-t úgy hangsúlyozza, mintha
 az ő szerencsekívánata sokkal többet érne a
 másokénál.

Talán úgy is van.
 — Már megint mit találtál ki? kérde-
 zem. Mert a hogy itt látsz, mindenről csak a
 »Papírsárkányból« értesültem.

— Miközöm hozzá? mondja Osztr-
 zynszki.
 — Még a kép kiállítása felől sem mondtam
 semmit.

— De most csak megleszed! mondja
 Osztrzyński hanyagon.
 — Anyja sincs már, hát az anyja sem
 lehet beteg! kiáltja Michalak Voitok.

— Az se nagy baj! ismétlé méltóság-
 san Osztrzyński, másik keztüjét is lebezva.
 — De a sürgöny talán mégis csak
 igaz?
 — Bizonyosan!
 Most már teljesen megnyugodtam.
 Hátához töltöttem neki is puncsot.
 Ajkához emeli a poharat, iszik egy kor-
 tyot és úgy mondja:

azzal minden intézkedését, működése körébe a hazai bizottságát bevonta és azon bizottságnak minden tagja mondhatom, parkölömböség nélkül azon nemes versenyre kelt, hogy közművelődésünket, közoktatásunkat töle telhető erőre előbbre vigye és fejlessze.

Amde, t. ház, ezen költségvetés, mely most a ház asztalán fekszik, a közoktatási bizottság által nem tárgyalatott. Azon bizottságát a közoktatási tanácsal csaknem hasonló sors érte az előző miniszter ur alatt. A közoktatási tanácsnak újja szervezéséről a mélyen t. miniszter ur megemlékezett, reményeim, hasonló sorsa lesz e ház közoktatási bizottságának is.

De kötelességemnek ismerem a t. háznak tudomására juttatni, hogy a háznak azon bizottsága, mely a múltban elég hasznos szolgálattal tett, az utolsó időkben teljesen mellőztetett, az ma még csak szervező sincs.

Most már, t. ház, attérek magára a programbeszédre s először is a találatosságban bírálok azt. Azon programbeszéd sok minden részlettel foglalkozott, de egy általános alapelveit, mely a miniszter ur egész tanügyi politikáját majdan dominálni és vezérelni fogja, én nem hallottam, sőt azon beszédből egy hallomás után levonni sem bírtam. Ha már most a múltba visszatekintek, hosszú időn át közoktatási miniszterünk boldog emlékü Trefort Ágoston volt. Ennek tanügyi politikáját a külső-ékek cultiválása erősen uralta. Akár építkezéseit, akár az iskolák kormányzására és fejlesztésére kiadott rendeleteit tekintjük, ezzel mindenhol találkozunk. Ellenben a volt miniszter ur gr. Csáky Albin, már programbeszédében erősen hangsúlyozta azon általános alapelveit, hogy a külső-ékekre fektet sulyt, hanem tanügyünk intenzív fejlesztésére fog törekedni; előre jelezte azt is, hogy tanügyünk fejlesztését alulról felfelé fogja eszközölni.

Ilyen általános alapelveit nem hallottam kijelenteni, tehát azzal nem foglalkozhatom, hanem átmegegyek magára a programbeszéd tárgyára, itt már lehetőleg követve a miniszter ur beszéde által megállapított sorrendet.

Elsőször is a mélyen t. miniszter ur a: népoktatási ügyről szól és ezen ügy ismertetésénél felvetette (Halljuk! Halljuk!) azon nagy kérdést, mely ezen házban már többször felvetett, melyet ezen néven ismerünk: államosítás. Hát t. ház, úgy látszik, hogy ezen nagy kérdéssel a miniszter ur előtt már maga a miniszterium is foglalkozott, mert a miniszteri jelentésben erre vonatkozó egy adattal már találkozunk. A jelentés szerint ha az 1893-ban meglevő népoktatásunkat a fenálló törvény kivánalmi szerinti akartuk volna berendezni, akkor minden állami egyenes adó forint után 17/3, krajczár pótdadót lett volna szükséges kivetni.

T. ház, ezen kérdéssel és is foglalkoztam, mert a mennyire nem vagyok híve és barátja a közszégy iskoláknak és ebben semmi jobb sorsot nem látok tanügyünkre nézve, az állami iskolától épen nem idegenkedem. Vizsgáltam tehát e kérdést annyival inkább, mert meggyőződésem arról, hogy a mi népoktatásunkat fentartó 11 csoport közül 8 vagy talán 9 csoportnak anyagi ereje nagyon igénybe van veve és úgy kimerült, hogy népoktatásunkat tovább fejleszteni többé anyagi ereje nincs. Gondol-

— Előbb egészségedre és — te tudod, kinek szól a másik kóty? ... Gratulálók kétszeresen!

— Hát azt honnét tudod?
Osztrzyński megrántja a vállát!
— Mert Szuszlovski korán reggel a szerkesztőségben volt.

Szia! ecki valamit mormol — úgy általánosságban — az aljasságról.

Nem bírom tovább kitartani, felveszem a kalapotam.

Osztrzyński is velem jön, de utközben elvlok tőle s pár perc múlva másodszer csemeget Szuszlovskiéknál.

Ismét Kazia nyit ajtót, a szülék nincsenek otthon.

— Kazia, mondom szigorúan, te tudtál valamit a sürgönyről?

— Igen! válaszolja nyugodtan.

— De Kazia!

— Hogyan drágám? A szülőéken csak nem lehet csodálkozni: valami elfogadható ok nélkül nem egyeztek volna bele.

— De te Kazia!

— Es én az alkalmat felhasználam — csak elhibed, Vladek?

Mind tisztább lesz szemem előtt és magamnak is így tűnik fel, hogy Kazianak teljesen igaz van. És én mint valami bolond szaladtam ide!

Kazia mellém lép s fejecskéjét odahajta karomra. Félig körülölelem, most egész reám hajtja kis fejét, szeméit becsukja és rózsás kis száját hozzám fordítva susogja:

— Nem, nem Vladek! most nem — majd az esküvő után, kérlek Vladek!

Es ep ezen kérelem következtében ajkamat kis szájjára nyomom s így maradunk, míg csak a lélegzetünk is elfúlad.

Kazia szeme elhaló kifejezéstől nedvesedik meg. Aztán betakarja szemét kis kezével és mondja:

(Folyt. köv.)

kozta tehát ezen kérdéssel, számítás tettem és azon eredményre jutottam, hogy ha az 1893-diki statisztikai adatok alapján és a fennálló népoktatási törvény rendelkezése szerint népoktatásunkat úgy akarjuk rendezni, hogy egy tanteremben a törvényben meghatározott számmal több tanuló ne legyen, már erre 8131 számmal több tanuló szükséges. Ha már új tanító ak beállítására lenne szükség, a tanító azon jelentős szerint 1893-ban 136 népoktatási tanító nem léte miatt állandóan szünetelt akkor t. ház, hogy a miniszter urnak most kiállításba tett revisiójára gondolok, és ha azon revisió alapján népoktatásunk fejlődéséről nem felejtkezem el és számítás tesztek, mibe kerülne mindaz, a mi elmondva volt, akkor összeg jön ki, melynek előállítására ez az állam mindaddig nem fog képes lenni, míg a mostani rendszer fennáll, míg államháztartásunk kiadásai a mostani alakban és irányban oszlanak meg. T. ház, egész más tér az, hol en ezen baj orvosolását keresem. Már röviden említettem azon általános irányelveit, melyek boldog emlékü Trefort Ágoston minisztersége idején domináltak. Ezzel az elvvel az előző kormány némileg szakított. — Ezzel a rendszerrel kell teljesen szakítani. Nem a külső fényre, nem a tulságos követelményekre kell a sulyt fektetni. Belsőleg kell ezen iskolákat fejleszteni és oly módon fenntartani, mint azt a mi körülményeink között, a mi államunk ereje, megengedi. Hisz t. ház, abban a bizonyos miniszteri jelentésben egy adattal méltóztatnak találkozni, mely azt mondja, hogy az 1893. esztendőben 1.800.000 forint évi kiadással az állam mindössze nem több mint 865 állami népoktatást tartott fenn. Tehát 865 állami népoktatás fenntartására 1893-ban 1.800.000 frt fordított. Ugyanazon miniszteri jelentésben feltalálható egy másik adat, mely szerint az a felekezeti, amelyhez én tartozom, 1.700.000 tehát 100.000 frttal kevesebbel ugyanazon évben 9369 népoktatást tartott fenn. Es t. ház, ugy tartotta iskolát fenn, hogy ezen 2369 népoktatás közül az én meggyőződésem szerint bizonyára volt 865 olyan, mely a 865 állami népoktatással a versenyt bátran felvehette.

Ime az iskola fenntartás terén azon nagy különbség, melyre rá mutatni szükségesnek véltem. Ezzel a rendszerrel teljesen szakítani szükséges, mert ha ugy az építkezésekben, mint az iskolák fenntartása körül az anyagi és felügyelési kiadásoknál és minden más apróbb tételeknél nem gazdálkodunk, akkor t. ház a jövőre anyagi erőnk elégtelensége fogja a fenntartást megnehezíteni vagy lehetetlenné tenni. Nézz meg valaki, akár a budai várhegy oldalán épített főgymnasium épületét, nézz meg bármely más középben épített bármely állami népoktatást, az és emez egyaránt bizonyítja, miről szóltam és bizonyosat tesz amellett, hogy a melyeket mondtam, igazak. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

(Folyt. köv.)

A képviselőházról.

Csütörtökön bele fogtak a kultusz-budget tárgyalásába. F e n y v e s s y Ferencz előadó csekély érdeklődés mellett foglalkozott a költségvetés l, inkább pénzügyi szempontból ismertetve azt. Nagy haladásnak tüntette fel, az hogy az idén sokkal nagyobb összeg-k vételtek fel az egyes tételeknél; különösen nagy az emelkedés a népoktatás segélyezésénél. A gyors-áru szonok aztán elhacarta mindazon intézményeket, melyek e tarcza keretében tartoznak, konstataiván azokról, hogy ott mindennél intézkedések szükségesek, de ezeket a miniszterre bizza, aztan meg amugy is előadja a miniszter a programját, hát gyorsan befejezte beszédét, mielőtt ugyszólván bele fogott volna.

Es ekkor állott fel szólásra W i a s s i c s, az újdonsült kultuszminiszter, a kinek a beszéde alatt két érdekes momentum merült föl. A miniszter egy bókot csapva az ellenzéknek, igyekezett azt mindenképen megnyerni, s részben ennek lett aztán az az eredménye, hogy az ellenzék sürűbben helyeselte a minisztert, mint a saját pártja. A másik érdekes jelenség az volt, hogy az »epigon« utodot meghalagta a közelmúlt mindkét kultuszminisztere és államtitkára; prof Csáky Albin, báró Eötvös Lorand, Berzeviczy Albert és Pulszky Ágost, a jobb-közép első padjában összebujva, sugdosva hallgattak végig a nagy pathosossal előadott programot, mely bizony bizonyos szegényes vala. Inkább valami ügyes büvészkedés nyilvánult az egész előadásban: hozzászólt lehetőleg mindenhez, ami a tarcza keretében tartozik, de elvi kijelentéstől tartózkodott és vigyázott óvatosan, nehogy valamelyes nagymondásba keveredjen, melyből nehéz lenne a kibontakozás. Hanem egy dolgot konstataitak róla: ó az új kormány egyedüli szónoka és mintha ezt bebizonyítani lett volna egyedüli törekvése, ripoztozott ugy-ahogy minden közbeszólásra. S nehogy magára ingerelje a nagyfejűeket, hivatkozott minden másodperczen négyszer Csakya, kétszer Berzeviczyre és egyszer Eötvösre, csak Pulszkyra nem hivatkozott.

A miniszter szóvá tette különben az autonómia és a kongrua ügyet, kiállításba helyezte a népoktatás revisióját, érintette a tanítóképzést, a kisdidóvátsát, a tanfolygelyelői intézményt, a közép- és felső oktatást. Nyilatkozott a harmadik egyetemről is, a melyet nem tart sürgősnek. A kormánypart végül — gon-

dolván, hogy mégis csak az ő emberük — megéjenezte.

K i s s Albert szóltott ezután a függetlenségi párt nevében a költségvetéshez és szakszerűen, alaposan kritizálta a kultuszminiszter programját. A költségvetést megszavazta ugyan, de bizalmatlanságot fejezte ki a kormánnyal szemben. A függetlenségi párt gyakori helyesléssel kísérte a szep beszédet, melyet gyakran megjeleneztek. Ezután Sréter Alfred inkább a közoktatási ügyeket bolygatta és statisztikai adatokat sorolt fel. A közoktatási ügy iránt tanúsított érdeklődését partja tetszésnyilvánítással jutalmazta.

Öt percznyi szünet után P o l ó n y i adta vissza a bókot a kultuszminiszternek. Főként az autonómia kérdését fejtegette, miközben összeszólalkozott Thaly Kálmánnal, a ki személyes kérdésben való felszólalásával élet vette a qui pro quo-nak, s az egész incidens általános derűtlenséggel ért véget.

Meg a kormánypárti T ó t h Aladár szóltott röviden. Arra kérte a minisztert, hogy a patronátusok ügyét rendezze, de csak ketten hallgattak. Szilágyi, az elnök kénytelenségből és Perczel Dezső a miniszter kiváncsiságból: hatha tanulhat valami újat?

A költségvetés tárgyalását folytatták. A képviselőházban tegnap folytatták a kultusz-tarcza tárgyalását.

V e r e s s József, Sima Ferencz és Zichy Jenő rámutatott a miniszter gyöngye programjára s kijelentették, hogy a költségvetést elfogadják ugyan, de nem a miniszter iránt való bizalomból.

A kormánypárt álláspontját Pap Géza és Prileszki Tádé védelmezték.

Kérelem.

Hajdúvármegye nagybirtokosaihoz, közbirtokosaihoz, tanyai birtokosaihoz.

Nyolczadfelezer tanköteles nem jár iskolába a megye területén. Most, mikor a népoktatási törvény általános tankötelezettséget kimondó korszakos rendelkezése már negyed százados jubileumát is megülte: ez a rangveteg száma a tanulatlannul felnövő gyermekeknek valóban elszomorító.

A városok és községek belterületén is fogyatékos ugyan az iskolázás, de a tankötelezettségnek meg nem felelő gyermekek legnagyobb serege a tanyai és egyéb külső birtokokon kénytelen tudatlan-ágban nőni fel. — Ezért a tanyaiskolák felállítása a legelőtöbben szükséges. Van jelenleg a vármegye határában 3, (Debreczen ha-áraban szinten 3.) összesen tehát az egész tankerületben 6 tanyaiskolának. Hogy mely elenyésző csekélyesség e létszám, eléggé illusztrálja a szomszédos Hevesmegye, melynek fényei pusztai-birtoka sincs, mint a mi tankerült-ünknek, és mégis 21 tanyaiskolája van. (Mert ott a tanfolygelyelő nem szerkeszt politikai napilapot es nem alkot folyton egyleteket. Szerk.)

Az 1868. XXXVIII. t. cz. 47. §-a tanyai iskolák felállítását a belterületi iskolák fenntartásával együtt a községeknek teszi kötelességévé, a mennyiben az iskolákat más terület nem alakítana, de egyszerűen feljogosítja es utálja a községeket iskola-fenntartási adónak kivetésére. Jogilag tehát tisztázott a kérdés: ki állítsa fel a tanyai iskolákat; kevésbbé tekinthető megoldottnak ez a kérdés az azon szempontjából: nem kevésbé terhelő és nem inkább rokonszenves-e a tanyai iskoláknak maguk a birtokosok által alapítása és fenntartása? Éppen, mert e kérdés elődöntésére leginkább maguk a birtokosok hivatottak, mint a kik érdekelték és érdeklődők lévén egyaránt, valószínűleg szívesebben élnek az iskola felállítás jogával, mintsem viselni legyenek kénytelenek a községek hivatallandó tanyai iskolák terheit. Mielőtt tehát a városi és községi hatóságokhoz fordulnék tanyai iskolák felállítása iránt s esetleg lépéseket tennék az iskolai adónak hivatallandó való kiadására: a jó ügy érdekében is, de a város és vármegye birtokosainak hazafiságába s közművelődés és közérkölc-ök iránt alkotott elszórt-tébe veletl tiszteletteljes bizalmával fogva is első kötelességemnek tartom az érdekel birtokosokkal és testületekkel közvetlen — nem hivatalos — érintkezés megkísérését: a tanyai iskolák felállítása és fenntartása kérdésének egy magán jellegű bizalmas értekezleten kölcsönös tisztázását.

Ennel fogva tisztelettel felkerni bátorokodom (Czimet): méltóztassék folyó hó 26-án, szombaton d. e. 9 órákor Debreczenben a vármegyehez nagyteremben a tanyai iskolák felállítása és fenntartása tárgyában tartandó értekezleten megjelenni, ill-től g magat megbízott által képviselnetni; magától értetve, hogy e csak kölcsönös tájékoztatásra szolgáló bizalmas értekezlet kötelező nyilatkozatokat vagy határozatokat nem provokál.

Hazafiu tisztelettel vagyok Debreczen, 1895. január 17. kész szolgálja:

Eötvös Károly Lajos,
kir. tanfolygelyelő.

(Elkésve küldetett be.)

Az egyéves önkéntesek rangfuzata. A közös hadügyminiszter a következő rendeletet teszi közzé:

Azon egyéves önkéntesek, a kik a tartalékos tiszti vizsgát jó sikerrel letették és képességük folytán előléptetésre igényt tartanak, a szolgálati év lefolyásával címzetes örmes-

teri rangot nyerneek. Azon önkéntesek, a kik ténylegesítették, a béke létszám, azok pedig a kik tartalékba mennek, a hadi létszám szükségletének megfelelőleg léptetnek elő a tiszti rangfokozatba.

Erre vonatkozólag még a béci N. Fr. Pr. is megjegyzi, hogy a közös hadügyminiszter fenti rendelete nem felel meg a véderő törvény értelmének, amely egyenesen kimondja, hogy azon önkéntesek, a kik letették a tiszti vizsgát, de a létszám betöltése folytán nem neveztetnek ki hadsárgyokká, kadét tiszthelyettesekké léptetnek elő. A közös hadügyminiszter rendelete örmesteri rangot biztosít csupan az önkénteseknek. Bzonyosan sok port fog meg Krieghammer lovag fenti önkéntesek rendelete felverni, annál inkább, mert a közös hadügyminiszter a delegáció magyar tagjait még csak tavaly biztosította, hogy azon önkéntesek, kik nem nyerneek tiszti rangot, valamennyien kadét-tiszthelyettesek lesznek.

BELFÖLD.

Szilágyi Dezső nyugdíja. Ismeretes dolog, hogy az olyan minisztereket, akik három évig vezettek az ország dolgot, az 1885. XI. törvényczikk 25-ik szakasza szerint negy-ezer forint nyugdíj illeti meg, ha ugyan más-nem korábbi államszolgálatuk nincsenek, amelyeknek hozzászámítása a nyugdíj összegét egészen nyolczezer forintig — de azon túl nem — fokozhatja. Erre a maximális összegre van joga Szilágyi Dezső igazságügyminiszternek, aki mint igazságügyminiszteri osztálytanácsos, miniszteri tanácsos es mint egyetemi tanár huszonötzetideig szolgált az államot.

E nyugdíj felvételének semmikép sem áll utjában az, hogy Szilágyi Dezső mint képviselő-elnök teljes miniszteri fizetést, 12.000 forintot és 2000 forint lakásbért huz, mert a fizetés a képviselőház külön pénztárából s nem állami alkalmazás utján jár ki. A képviselőház elnöke azonban kijelentette, hogy elnöki fizetése mellett a miniszteri nyugdíjra nem tart számat es nem is veszi föl.

A második csata a főrendiházban. A „Bud. Tud.“ jelenti, hogy a főrendiek a meg hátra-évo egyházpolitikai javaslatokat nem január hóban, hanem február második felében veszik tárgyalás alá.

KÜLFÖLD.

Az új görög minisztérium. Athen, jan. 24. A miniszterium a következőleg alakult meg: Miniszterelnök, külügyminiszter es ideiglenes belügyminiszter Delyannis Miklós. Hadügyminiszter Papadiamantopulo, a király szárnysegéde. Tengerészeti miniszter Iriessis hajóskapitány, a király szárnysegéde. Pénzügyminiszter Ketzias, a számvizsgálók elnöke. Igazságügyminiszter Aravantias, a leg-felsőbb törvényszék tagja. Közoktatásiügyi miniszter Vlachos, a király képviselőház felosztása közvetlen küszöbön áll. Az utjonnan kinevezett miniszterek letettek az esküt a a király kezébe. Hír szerint az új választások márczius hó 17-én lesznek.

Kormányválság Franciaországban. Paris, jan. 25. A lapok valószínűleg tartják, hogy a kabinetalakítással Loubet fog megbízni és hogy Ribot es Melieo fel fognak hivatalni, hogy az új kabinetben tarcazt vállalljanak. Ribot kijelentette, hogy előbb barátjaival óhajtat tanácskozni, mielőtt a köztársaság elnökével kö li, vajjon vállalkozik-e a kabinetalakításra. Paris, január 25. Faure, a köztársaság elnöke Ribot-t hivatta magához, kinek fel fogja ajánlani a kabinetalakítás miniszterét.

Határidő-naptár.

Találkozó szerdán és szombaton d. u. a Gőnczy egyerület Otthonában.

Színházi előadások kezdete este 7 órákor.

Farsang tart január 7-ikétől, azaz vizke-reszt napjától február 26-ikáig, azaz hamvazó szerdáiig.

Január 26. A polgári kör bálja a Bikában.

Jan. 26. Acs ifjuság bálja a »Margit« fürdőben.

Január 30. A csizmadia ipartársulat táncvigalma a Koronában.

Február 1. Jogász-estély a Margit fürdőben.

Február 2. A kőműves-egylet táncvigalma a Margit fürdőben.

Február 3. Fodrász segédek bálja a Margit-fürdőben.

Febr. 16. A színházi műszaki személyzet jelmezes táncvigalma a Koronában.

Febr. 16. Az ev. filléregylet tea-estélye, a Bikaszálloda dísztermében.

Febr. 17. Asztalos ifjuság bálja a »Bika«-szálloda dísztermében.

Ujdonságok.

Városi közgyűlés.

A jan. 31-dikére (csütörtök d. e. 9 órákor) meghirdetett rendes bizottsági közgyűlés tárgyai lesznek:

1. Polgármesteri jelentés az 1894. évi nov. év decz. hónapokról.

2. Br. Bánffy Dezső m. kir. miniszterelnök. 3. Daniel Ernő kereskedelemügyi m. kir. miniszter. 4. Perczel Dezső m. kir. beügyminiszter. 5. Dr. Viasscs Gyula vallás és közoktatásiügyi miniszter kinevezetését tudató leiratok.

6. Miniszteri leirat az kézbesítésére vonatkozólag.

7. Tanácsi előterjesztés ref. egyháznak a fel-főbb javára alapítványul lelett csönül adása iránti kérelm.

8. Ugyanaz: a delomás kibővítése czéljából átengedésének szavazás u.

9. Ugyanaz: a város és gyámpénztárakban felgatosított kölcsonn mímódon való elhelyezéséről.

10. Tiszti fődgyezros jogúgyeiről.

11. Tanácsi előterjesztés ház kisajátítása tárgyában.

12. Ugyanaz: Zsigmonak az értezi kut sker gyában hozott közgyűlési ajánlatára.

13. Ugyanaz: Dr. Kányi Miklós bizottsági tagok értekezlete nevében gyában tett indítványra.

14. Ugyanaz: a bos rések záró és nyitó óráit rendelteli javaslatára.

15. Igazoló választás évi decz. 21-én történt választásáról.

16. Lóavató bizottsági leírásokról.

17. Tanácsi előterjesztés egyetemen 2000 frt. kérelméről.

18. Ugyanaz: a zsebkérelméről.

19. Ugyanaz: Hidberlő kérvényére az általa építkezések költségeinek téséről.

20. Ugyanaz: az árfizető utadók kötelesekre deleti javaslatára.

21. Számonkérésről szóló és bortermelő kérvénye a városnak a lépése iránt.

22. Tanácsi előterjesztés és bortermelő kérvénye a városnak a lépése iránt.

23. Ugyanaz: Simofaraktárnok 1892. évi számlásáról.

24. Ugyanaz: Hadvadéghajóknak lőtarátése iránti kérelméről.

25. Ugyanaz: állatejelentések beérkezésétől.

26. Ugyanaz: a rakta részvény társaságot meteti aruk után kivétel szerítésének 3 hónapra lete tárgyában.

27. Ugyanaz: Eötvörnak a szakrajz tanfolyam iránti kérelméről.

28. Ugyanaz: Simofaraktárnok 1892. évi számlásáról.

29. Ugyanaz: nyelnyekre.

Ugyanaz: Csupó szabadságadás iránti kérelméről.

* Intenizisták.

ref. nagy-implomban kész, a kistemplomban lelkész, a Kossuth-utca József, az ispotályi ter Kalman lelkész fog prae ev. templomban d. e. lelkész tart isteniszteret.

* Nyilvános.

függetlenségi kör által diszertermében tartott a bizolyt 434 db. belepti fizetésekhol 90 frt.

összesen: kiadás: maradvány: Feülfizettek: Kocsár Gábor 4 frt. öze B. Nagy János, N. N. Józsefné, Kertész János, Kocsár Gábor, ifj. K. János, Dr. Szikszai Szabó László, Pongó id. Szőke János, Kertés urak 2-2 frtot; Csor Szell Sándor, Veres Szendi Imre, Szűcs Horváth József, Kere Gábor, Faragó István, gári Andras, Pálfi F. Kertész Imre, Németh vanna, Kántor József, Kertész László, Mihá Nagy Gábor, Kuruc Csobán József, Szabó Demján Lajos, Jándi Hódv Béla, Ladányi Szell István, Horvá Klein János, Kiss E. bos Ferencz urak 1-

